

ТЕТЕРЯТНИК Г. К.,

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри кримінального
процесу
(Одеський державний університет
внутрішніх справ)

УДК 343.13:355.271(477)

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.3.36>

ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ ПРАВОВИХ РЕЖИМІВ

У статті на підставі вітчизняних та міжнародних джерел досліджуються питання проведення огляду місця події в умовах надзвичайних правових режимів, які характеризуються наявністю екстраординарних факторів, які впливають на підготовку до слідчої (розшукової) дії, її проведення, фіксування, взаємодії між різними органами та підрозділами.

Автор акцентує увагу на необхідності використання спеціальної техніки, криміналістичних засобів про проведенні огляду місця події. У роботі на практичних прикладах розглянуті можливості використання дронів (квадрокоптерів), гелікоптерів, 3-D сканерів.

Аргументується, що доцільно оптимізувати використання відео-, аудіо-запису, аерофото-відеозйомки під час проведення цієї слідчої (розшукової) дії в екстраординарних умовах.

У роботі охарактеризовані ситуації, у яких доцільно використовувати певний метод проведення огляду місця події, в залежності від масштабів території, реальної або потенційної небезпеки, тривалості, наявності реальної або потенційної загрози для учасників, паралельного проведення аварійно-пошукових робіт.

Обґрунтовується пропозиція по внесенню змін до Кримінального процесуального кодексу України про можливість не вносити хід і результати огляду місця події до письмового протоколу у випадках, коли ця слідча (розшукова) дія була зафіксована за допомогою відеоаудіозйомки. За аналогією з ч. 2 ст. 104 КПК України, якою передбачено, що у випадку фіксування технічними засобами допиту, текст показань може не вноситися до протоколу.

Робиться висновок, що проведення огляду місця події в умовах надзвичайних правових режимів має багато особливостей пов'язаних із: необхідністю залучення широкого кола фахівців різних органів та відомств, суб'єктний склад яких залежить від виду надзвичайної ситуації та події, забезпечення особливих заходів безпеки на місці події, використанням «нетрадиційних» технічних та криміналістичних засобів при огляді місця події: гелікоптерів, дронів, 3-D сканерів та ін. Необхідним є внесення змін до КПК України з метою зменшення формалізації фіксування огляду місця події в екстраординарних умовах та забезпечення фіксування за допомогою відео- аудіо- протоколу.

Ключові слова: кримінальне провадження, надзвичайні правові режими, екстраординарні умови, огляд місця події, слідча (розшукова) дія.

Teteriatnyk H. K. Inspection of the scene under the conditions of incidental legal regimes

The article, based on domestic and international sources, examines the issues of conducting an inspection of the scene of an accident under emergency legal regimes,

characterized by the presence of extraordinary factors that affect the preparation for an investigative (detective) action, its conduct, fixation, and interaction between different bodies and departments.

The author focuses on the need to use special equipment, forensic tools to conduct an inspection of the scene. In the work, on practical examples, the possibilities of using drones (quadcopters), helicopters, 3-D scanners are considered.

It is argued that it is advisable to optimize the use of video, audio recording, aerial photography and video filming when conducting this investigative (search) action in extraordinary conditions.

The paper describes situations in which it is advisable to use a certain method of conducting an inspection of the scene, depending on the size of the territory, real or potential danger, and duration, the presence of a real or potential threat to participants, parallel emergency survey work.

Substantiates the proposal to amend the Criminal Procedure Code of Ukraine on the possibility not to enter the course and results of the inspection of the scene in a written protocol in cases where this investigative (detective) action was recorded using video and audio recording. By analogy with Part 2 of Art.104 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, which provides that in the case of fixation by technical means of interrogation, the text of the testimony may not be entered into the protocol. It is concluded that the inspection of the scene of an incident in the conditions of emergency legal regimes has many features associated with: the need to involve a wide range of specialists from different bodies and departments, the subject composition of which depends on the type of emergency and incident, ensuring special security measures at the scene, using «non-traditional» technical and forensic means when examining the scene: helicopters, drones, 3-D scanners, etc.

It is necessary to amend the Criminal Procedure Code of Ukraine in order to reduce the formalization of recording the inspection of the scene in extraordinary conditions and to ensure recording using a video-audio protocol.

Key words: *criminal proceedings, emergency legal regimes, extraordinary conditions, inspection of the scene, investigative (detective) action.*

Огляд місця події (далі – ОМП) є невідкладною, першочерговою слідчою (розшуковою) дією (далі – СРД), від своєчасного та ефективного проведення якої може істотно залежати увесь подальший хід розслідування кримінального правопорушення. В умовах надзвичайних правових режимів (далі – НПР), екстраординарних обставин ОМП має свою специфіку, яка пов'язана із особливостями її підготовки, робочим етапом, фіксуванням результатів огляду, взаємодією між різними службами і підрозділами, використанням специфічної криміналістичної техніки та ін.

В умовах збройної агресії російської федерації це питання набуває ще більшої актуальності, адже щоденно працівникам правоохоронних органів доводиться проводити масштабні огляди місць обстрілів та масових поховань. Ці дії пов'язані із кропіткою роботою, яка має виконуватися в умовах реального та потенційного ризику для життя та здоров'я її учасників. Від якості проведення СРД залежить можливість притягнення винуватих осіб не тільки за національним законодавством, а й пов'язана з наданням доказів до Міжнародного кримінального суду.

Криміналістичним та процесуальним питанням проведення огляду місця події у різні роки присвячено велику кількість робіт вітчизняних та зарубіжних учених: В. Д. Арсеньєв, О. Я. Баєв, В. П. Бахін, Р. С. Белкін, І. Є. Биховський, М. С. Бокаріус, А. Ф. Волобуєв, В. І. Громов, М. І. Єнікєєв, Г. Ю. Жирний, В. А. Журавель, Ю. І. Ільченко, Н. І. Клименко, В. О. Коновалова, І. А. Матусевич, Б. Я. К. О. Чаплинський, В. Ю. Шепітько, І. М. Якимов та ін. Водночас питання проведення ОМП в умовах НПР є недостатньо дослідженою темою у вітчизняних наукових джерелах.

Метою статті є отримання науково результату у вигляді теоретичного обґрунтованих положень щодо специфіки проведення ОМП в умовах НПП, а також формування рекомендацій щодо його підготовки, проведення, фіксування та змін до КПК України.

Відповідно до ч. 1 ст. 237 КПК України огляд проводиться з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення. Відтак, у кожному випадку проведення огляду місця події повинна оцінюватися його доцільність та своєчасність, з урахуванням усіх обставин кримінального правопорушення, кримінального провадження, умов на час проведення огляду. Принципами огляду місця події також є: 1) своєчасність (невідкладність); 2) об'єктивність і повнота; 3) активність; 4) методичність (планомірність, послідовність); 5) застосування науково-технічних засобів; 6) єдине керівництво [1, с. 277–278; 2, с. 160–161].

До рекомендацій щодо організації діяльності СОГ в умовах бойової обстановки слід віднести наступні: керівнику СОГ безпосередньо перед виїздом на місце події доцільно зібрати наступну інформацію: активізація військових дій в зоні огляду, відомості про кількість членів збройних формувань і наявності різного виду озброєння, розташування мінної загрози по шляху проходження в зону огляду, а також на самій території огляду, місце розташування військових частин, відповідальних за ділянку території. Також учені зазначають, що одним з основних відмінностей огляду місця події в умовах збройного конфлікту від мирного часу це керівництво СОГ, яке в інтересах безпеки може здійснюватися керівником воєнізованого формування (групою прикриття). Питанням взаємодії членів СОГ і групи прикриття потрібно приділяти особливу увагу, тому що від них буде залежати не тільки ефективність огляду, але і безпека всіх учасників СРД, для забезпечення якої можуть залучатися й інші формування та підрозділи [3, с. 28–29].

ОМП у зонах ведення бойових дій і під час надзвичайних ситуацій може бути пов'язаний з високим ступенем факторів ризику для життя та здоров'я осіб, які перебувають на цих територіях. Практики вказують, що при необхідності проведення огляду місця події на лінії розмежування, працівники поліції узгоджують можливість проведення слідчої (розшукової) дії з командуванням відповідних військових підрозділів, та, якщо останні гарантують безпеку СОГ, необхідні слідчі дії проводяться безпосередньо на місці виявлення трупа. У випадках, коли така безпека не може бути гарантована, військові, волонтери, які знаходяться на місці події самі доставляють труп у найближче безпечне місце, де проводиться огляд [4, с. 148–149].

В залежності від категорії злочину, вчиненого в умовах збройного конфлікту, та умов проведення процесуальної дії можуть бути залучені представники СММ, ОБСС, прокурори, артилерист з СЦКК [5, с. 36].

Обставинами та обстановкою СРД обумовлюється і вибір криміналістичної техніки та спеціальної техніки, яка є необхідною для організації і проведення ОМП. Відзначимо, що прикладом для огляду 4-го блоку ЧАЕС після аварії 1986 р. були викликані хімвійська та гелікоптерні частини, які розташовувалися неподалік місця аварії – у м. Чернігів, після чого почалися обльоти з метою оглядів зовнішнього стану 4-го блоку ЧАЕС [6]. Гелікоптери широко використовуються у багатьох країнах світу саме для проведення оглядів в надзвичайних умовах, коли доступ до самого місця події обмежений внаслідок негативних факторів (триваючих надзвичайних лих та техногенних аварій, завалів, обрушень тощо), які обумовлюють неможливість доступу до місця події та / або створюють небезпеку для учасників огляду [7]. Крім того, використання гелікоптерів рекомендується для огляду значних територій (великі ділянки місцевості, промислові підприємства, трубопровід, акваторія порту та ін.) для отримання достатньо повної інформації про загальне уявлення щодо наслідків руйнувань на великому підприємстві, у населеному пункті або регіоні (розлив, наприклад, нафтопродуктів у результаті вибухів на трубопроводах та ін.) [8, с. 43].

Іще одним важливим видом техніки, яку можна ефективно застосовувати за екстраординарних умов є дрони (безпілотними, квадрокоптери). Дрони дозволяють слідчому проводити динамічну оцінку ризику на відстані, а також фіксувати необхідні докази за допомогою

відео та фотографій. Раніше для надання цієї послуги могли бути зафрахтовані вертольоти або літаки з нерухомим крилом – дорогі та не завжди практичні [9]. Особливість проведення даних оглядів полягає у безпечному та дистанційному оцінюванні наслідків, які були спричинені під час вибуху або пожежі до початку проведення спеціальних (рятувальних, евакуаційних та вибухотехнічних) робіт та проведення огляду місця події з подальшою фіксацією місця виявлення та вилучення речових доказів. Враховуючи специфіку таких місць подій, застосування квадрокоптерів для аерофото-відеозйомки деталей місця події може бути не тільки додатковим до традиційних техніко-криміналістичних засобів фіксації місця події, а й єдиним сучасним, самостійним засобом в конкретній ситуації, здатним виконувати традиційні види фотозйомки, що застосовуються при огляді місця події. Такі огляди забезпечують безпечне та дистанційне оцінювання наслідків, які були спричинені під час вибуху або пожежі до початку проведення спеціальних (рятувальних, евакуаційних та вибухотехнічних) робіт та проведення огляду місця події з подальшою фіксацією місця виявлення та вилучення речових доказів [10]. На сьогоднішній день у вітчизняній криміналістичній науці досить активно розвивається напрямок, пов'язаний із дослідженням використання таких технічних засобів під час огляду місця події [11, с. 861–865].

Широко використовуються зазначені сучасні досягнення за кордоном. Наприклад, Відділ розслідування авіакатастроф Великобританії (AAIB) та Відділ розслідування нещасних випадків на залізничних рейсах Великобританії (RAIB) – це лише дві з державних служб розслідування, які зараз використовують безпілотники. Завдяки швидкому вдосконаленню цієї технології деякі найкращі результати досягаються за допомогою найменших і легкодоступних систем [12]. Значним є досвід використання безпілотників і у діяльності поліції США [9].

Використання безпілотників може допомогти у вирішенні ще однієї важливої проблеми при проведенні огляду місця події в екстраординарних умовах: забезпечити можливість якісного та швидкого фото- та відеозапису обстановки місця події. У подальшому такі документи можуть стати додатками до протоколу огляду місця події. Квадрокоптер може виконувати функцію фото- та відеокамери на механізованому підвісі. Водночас, на нашу думку, неправильно вважати, що така, навіть безперервна відеозйомка, може замінити безперервний відеозапис СРД, передбачений як гарантія законності окремих з них у ст. 223 КПК України.

У багатьох країнах світу свою ефективність довела практика застосування лазерних 3-D сканерів під час огляду місця події. Завдяки лазерному 3-D скануванню охоплюються мільйони точок певного реального середовища, завдяки чому створюється його реальна модель, яка містить повне, детальне і об'єктивне відображення слідової картини й обстановки злочину високої точності. Таке фіксування відбувається відносно швидко, а створення завдяки програмному забезпеченню 3-D моделі місця події дає змогу детально його вивчати на будь-якому етапі кримінального провадження, використовувати отримані дані при проведенні експертиз (адже розміри, розташування об'єктів, так звані прив'язки, вимірюються з найменшою похибкою, що виключає «людський» фактор) та інших СРД [13; 14]. Серед інших прерогатив лазерних 3-D сканерів виділяють й інші: збільшення інформативності зібраних даних на місці події, наочна та зручна візуалізацію в тривимірному вигляді, що дозволяє досягти високої ілюстративної якості, схожої з фото- і відео зображенням, більш точні вимірювання відстаней та об'єктів за координатами сканованих точок, скорочення в разі часу проведення огляду, можливість проводити сканування в темний час доби, що не впливає на якість зображення та ін. [15, с. 66–67; 16, с. 65–66]. Водночас застосування цієї технології вимагає і відповідної нормативної регламентації, і напрацювання застосованих методик, з урахуванням специфіки обстановки та факторів, які впливають на проведення ОМП.

Зауважимо, що доцільно у будь-якому випадку на початку огляду встановити координати місця. Це допоможе у прив'язці місця обстрілу, визначення надзвичайних факторів, що обумовили надзвичайну подію до точки на карті для подальшого розслідування. Корисним є здійснення панорамної відеозйомки місця події на 360 градусів, при цьому необхідно,

щоби у кадр потрапили об'єкти, які потім зможуть допомогти додатково локалізувати місце зйомки [5, с. 35].

Безпосередньо приступаючи до проведення огляду місця події зони надзвичайної ситуації, обов'язково потрібно визначитись із межами його проведення. При цьому слідчий може визначитись як з основним методом проведення огляду, так і комбінувати окремі методи. Можна використовувати секторний метод, при якому слідчий, перебуваючи у центрі території за компасом визначає напрямок магнітного меридіану і відкладає умовний сектор, рухаючись послідовно від одного сектору до іншого. Втім, з урахуванням необхідності оперативного проведення огляду, проведення паралельно із ним рятувальних робіт, більш ефективним вбачається застосування методу огляду місця події за квадратами [17, с. 67]. Так, при значних територіях, із великою зоною охоплення, у випадку, якщо це негативно не вплине, або не може вплинути на повноту проведеного огляду, доцільно місце огляду розбивати та зонувати на окремі невеликі ділянки, або об'єкти, на якій окремо працюватиме слідча група, проводячи відповідний огляд місця події. Кожній ділянці, або об'єктам надається свій окремий порядковий номер, із логічно-послідовною їх побудовою.

При проведенні огляду місця події зональним способом, необхідно, щоб дії всіх груп між собою координували один, або декілька інших слідчих, зумівши об'єктивно уявити та охопити в цілому все місце події, даючи змогу регулювати та коректувати кожній слідчій групі між собою, обмінюючись інформацією з приводу зафіксованих обставин, а також виявлених та вилучених речових доказів.

Дана схема огляду місця події є ефективною при великих зонах охоплення надзвичайної ситуації, при цьому більшість окремих зон огляду, не потребують постійної участі окремих експертів, або спеціалістів, і їх огляд іноді носить виключно формальний характер, так як основа увага всього огляду може концентруватись в декільком ділянках місцевості, або окремих об'єктах. Слід також розуміти, що для реалізації даної схеми проведення огляду потрібні значні людські ресурси та велика кількість криміналістичної техніки, що також повинно враховуватись при плануванні проведення огляду, або за можливості корегуватись безпосередньо під час огляду залученням додаткових сил та засобів.

Залучення мінімальної кількості осіб при проведенні огляду саме небезпечних ділянок, або об'єктів, дає змогу зменшити небезпеки для всіх учасників огляду місця події.

У випадках великих за масштабами та трудомістких оглядів місць події необхідним є безперервний огляд місця, який проводиться почергово, позмінними слідчими слідчої групи, залученими спеціалістами та іншими його учасниками, у визначених межах умовного часового періоду проведення даної СРД.

При проведенні огляду місця події за «усіченою» методикою слідчий відмовляється від пошуку та фіксації у протоколі деталей таких місць події, які не мають суттєвого значення для кримінального провадження, такі деталі доцільно фіксувати за допомогою фото- та відеозйомки, що дозволяє суттєво зекономити часові та людські ресурси, водночас його якість не знижується, адже деталі все одно фіксуються у встановленому законом порядку [18, с. 340]. При проведенні огляду місця події, для того, щоб дослідити якусь ділянку, будівлю, або приміщення, необхідно пересуватись до небезпечної зони, де слідчий якомога швидше повинен, зафіксувати обстановку, зробити відповідні заміри, зафіксувати місце виявлення та знаходження трупа, зафіксувати та вилучити речові докази. Як правило, дану обстановку фіксують на технічні носії, а також швидко записують до чернетки, з подальшим занесенням до протоколу огляду місця події, який звичайно ведеться поза межами небезпечної зони. Як показує практика, дані заходи із необхідним фіксуванням обстановки на місці події, проведенням вимірювання, фото-, відеофіксацією, нумеруванням трупів, або предметів, та подальше вилучення речових доказів, може займати від декількох хвилин до днів. За таких обставин, залучення всіх учасників огляду місця події майже унеможливлено.

Слід підтримати думку вчених, які зазначають, що відеозапис обов'язково використовується у ситуаціях, коли при огляді місця події зміни в обстановці тривають: пожежі, подальше розвалювання будівель і об'єктів транспорту, процеси ліквідації наслідків теракту

(надання допомоги потерпілим: гасіння пожежі, загорянь, обвалів; транспортування трупів, виведення і винесення потерпілих і т. ін.), а також під час детального огляду процесу – виявлення і вилучення речових доказів, вилучення проб та зразків тощо. Доцільно також проводити відео- і фотозйомку та огляд місцевості, де відбувся вибух, із гелікоптерів, дронів (квадрокоптерів) або з висотних споруд [19].

За наявності небезпечних факторів, з метою невідвортної втрати слідів та об'єктів на місці події, необхідно першочергові зусилля направити саме на їх вилучення, а потім звертатися до загального опису. У цьому проведенні огляду за «усіченою» методикою також буде відрізнятися від традиційних правил проведення огляду. По суті, тут діяльність слідчого буде йти від «зворотнього»: пошук та вилучення слідів та об'єктів, їх опис із певною прив'язкою, а далі – детальний поетапний опис з метою відтворення всієї картини місця події [20, с. 296–297].

До методичних рекомендацій фіксування результатів огляду місця події в умовах надзвичайних ситуацій, небезпечних факторів, обумовлених обстановкою особливого правового режиму, здебільшого відносять складання протоколу у небезпечних умовах, з використанням матеріалів фото-, відеозапису, план-схем, чорнеток і нотатків, у тому числі, з використанням диктофонів, засобів, що дозволяють здійснювати слідчому аудіо та відео коментування проведення СРД («відео акустична чорнетка»), які зроблені ним безпосередньо на місці події [18, с. 405]. На сьогодні такі засоби є достатньо доступними, адже навіть звичайний мобільний телефон може підтримувати функції, аудіо-, фото-, відеозапису. Головним чинником законності використання таких засобів є правильне їх оформлення у відповідному процесуальному документі.

Більш того, на нашу думку, у час технологізації кримінального провадження, особливо в умовах, коли проведення ОМП вимагає оперативності, пов'язаний із ризиком для життя та здоров'я його учасників, швидкою зміною обстановки, доцільним є внесення змін до КПК України в частині імперативності складання протоколу цієї СРД. За аналогією з ч. 2 ст. 104 КПК України, якою передбачено, що у випадку фіксування технічними засобами допиту, текст показань може не вноситися до протоколу. Передбачити, що у випадку здійснення відео-аудіозйомки ОМП в екстраординарних ситуаціях та умовах НІП інформація про хід та результати СРД, зафіксована за допомогою відеозапису може не вноситися до протоколу.

Таким чином, проведення ОМП в умовах НІП має багато особливостей пов'язаних із: необхідністю залучення широкого кола фахівців різних органів та відомств, суб'єктний склад яких залежить від виду надзвичайної ситуації та події, НІП (МНС, ЗСУ, Національна гвардія), забезпечення особливих заходів безпеки на місці події, використанням «нетрадиційних» технічних та криміналістичних засобів при ОМП: гелікоптерів, дронів, 3-Д сканерів та ін. Необхідним є внесення змін до КПК України з метою зменшення формалізації фіксування ОМП в екстраординарних умовах.

Список використаних джерел:

1. Криміналістика : підруч. / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель [та ін.]: за ред. В. Ю. Шепітька. 5-те вид., переробл. та доповн. К. : Ін Юре, 2016. 640 с.
2. Криміналістика : навч. посібник / Р. І. Благута, Р. І. Сибірна, В. М. Бараняк та ін. ; за заг. ред. Є. В. Пряхіна. К. : Атіка, 2012. 496 с.
3. Юхно О. О., Книженко С. О., Глобенко Г. І., Бондаренко О. О., Савчук Т. І., Чича Р. П., Фоміна Т. Г., Четвертак Д. Ю. Особливості документування та розслідування злочинів, учинених на території проведення антитерористичної операції, а також на тимчасово окупованих територіях : науково-методичні рекомендації: науково-практичні рекомендації [Серія «Бібліотечка слідчого і детектива: проблеми кримінального процесу»]. На замовлення Головного слідчого управління Національної поліції України. Х. : Харківський національний університет внутрішніх справ. 2018. 64 с.
4. Цуцкірідзе М. С. Проблемні питання досудового розслідування в зоні проведення АТО. Особливості процесуального доказування у кримінальних провадженнях

про злочини, вчинені на тимчасово окупованих територіях : матеріали II круглого столу (м. Северодонецьк, 3 листопада 2017 року). Київ : Національна академія прокуратури України, 2018. С. 146–150.

5. Коваль Д. О., Авраменко Р. А. Воєнні злочини. Особливості розслідування міжнародних злочинів, скоєних в контексті збройного конфлікту на Донбасі. Київ : ГО Truth Hounds ; Одеса : Фенікс, 2019. 36 с.

6. Легасов В. А., Соловьев С. М., Кудряков Н. Н., Субботин Д. В. Высвечено Чернобылем. 2019. 320 с. URL: <https://readli.net/chitat-online/?b=1047347&pg=4>

7. Byrd. Disaster Management. URL: <https://www.crime-scene-investigator.net/disaster.html>

8. Бояров І. В. Організація початкового етапу розслідування справ, пов'язаних з техногенними катастрофами. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Вип. 44. С. 39–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2008_44_8

9. Drones for good – using them to assist in serious and complex accident investigations. URL: <https://www.cranfield.ac.uk/case-studies/research-case-studies/uavs-for-accident-investigation>

10. Куралех О. А. Використання квадрокоптерів при огляді місця події, як перспектива розвитку судової експертизи та криміналістики. *Особливості розслідування злочинів, пов'язаних з використанням вибухонебезпечних матеріалів: криміналістичні аспекти*. Збірник наукових праць круглого столу. Харків. 2021. <http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/handle/123456789/18582?mode=full>

11. Морозовський Д., Данець С. Використання квадрокоптерів (дронів) при проведенні огляду місця ДТП. *Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал*. 2021. № 5. URL: <https://nauka-online.com/ua/publications/tehnicheskie-nauki/2021/5/13-5/>

12. Nilay R. Mistry; Hitesh P. Sanghvi/ Drone forensics: investigative guide for law enforcement agencies. URL: <https://www.inderscience.com/info/inarticle.php?artid=114950>

13. Дуфенюк О. М., Ковальська М. Ю. Новітні технології у практиці досудового розслідування на прикладі використання 3D-сканерів та смартфонів під час огляду місця події. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 303–305.

14. Дуфенюк О. М., Марко О. І. Інноваційні технології 3D-сканування в криміналістичній діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 1. С. 313–315.

15. Сараєв О. В. Новітні технології дослідження обставин дорожньо-транспортної пригоди. *Вісник Національного транспортного університету*. 2013. № 28. С. 405–414.

16. Тетерятник Г. К. Нормативно-правові та організаційно-правові питання проведення огляду місця події на території проведення ООС. *Південноукраїнський правничий часопис*. № 4. 2019. Ч. 3. 64–67.

17. Чаплинський К. О. Тактика проведення окремих слідчих дій. Монографія. Дніпропетровськ. 2006. 416 с.

18. Григорян Г. М. Международно-правовые основы расследования военных преступлений (на материалах Нагорно-Карабахского вооруженного конфликта) : монография. Ереван: 2018. 560 с.

19. Методичні рекомендації щодо здійснення процесуального керівництва досудовим розслідуванням терористичних актів, схвалені науково-методичною радою при Генеральній прокуратурі України 25 травня 2017 року. К. : Генеральна прокуратура України, 2017. Офіційний веб-сайт Генеральної прокуратури України. URL: <http://www.gp.gov.ua/>

20. Тетерятник Г. К. Кримінальне провадження в умовах надзвичайних правових режимів: теоретико-методологічні та праксеологічні основи : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. 500 с.

